

MASARYKOVA UNIVERZITA

Fakulta sociálních studií

Katedra sociální politiky a sociální práce

Sociální deviace pro SPR

Seminární práce 2

Téma: definice sociální práce a sociálního pracovníka a zamyšlení se nad významem vzniku a vývojem sociálních deviací pro sociální práci

Jméno: Denisa Buchtová

UČO: 457935

Vyučující: Mgr. Roman Baláž, Ph.D.

Datum odevzdání: 15. 5. 2019

Úvod:

V této práci se zabývám definicí pojmů sociální práce a sociální pracovník, které jsou důležité pro mou budoucí profesi. Pojem sociální práce sice není nikde jednoznačně definován, avšak z více zdrojů se pokusím pojem vysvětlit. Dále se budu zamýšlet:

- a) Proč je pro sociální pracovníce a pracovníky důležité znát vznik a vývoj sociálních deviací/odchylek/jinakostí?
- b) K čemu mohou být informace o vzniku a vývoji sociálních deviací/odchylek/jinakostí v sociální práci využity?
- c) Jaké mohou být role sociálních pracovníků a pracovníc při práci se sociálními deviacemi/odchylkami/jinakostmi?

Definice sociální práce a sociálního pracovníka:

Dle poslání a cílů je sociální práce „*teoretickou i praktickou disciplínou vycházející z mnoha vědních oborů. Dosud nebyla jednoznačně definována, avšak její úkol je jasně stanovený – snaha řešit na profesionální úrovni problémy lidí nacházejících se v obtížných životních situacích.*“ (socialniprace.cz)

Sociální práce se zaměřuje na obnovení nebo lepší schopnost sociálního fungování klienta. „*Snaží se tvořit společenské podmínky příznivé pro tento cíl.*“ (Navrátil, 2001)

Podle etického kodexu je sociální práce profesí a akademická disciplína, která „*podporuje sociální změnu, sociální rozvoj, řešení problémů v mezilidských vztazích, sociální rovnost, posílení a zmocnění osob v nepříznivé sociální situaci. Ústředními jsou pro sociální práci principy sociální spravedlnosti, respektování lidských práv, osobnosti jedince, rozmanitosti skupin a jejich specifika.*“ (etický kodex sociálního pracovníka ČR)

Sociální práce se intervnuje tam, kde se lidé dostávají do konfliktu se sociálním prostředím. Jejím cílem je zlepšovat kvalitu života všech lidí.

Sociální pracovník:

„*Sociální pracovník je kvalifikovaný pracovník vykonávající činnosti, které přispívají k uskutečňování smyslu a účelu sociální práce. Sociální pracovník při své práci využívá metody sociální práce.*“ (Vybíralová)

Sociální pracovník se řídí při své práci zásadami sociální práce a etickým kodexem sociálních pracovníků. Při intervenci s klientem se řídí teoretickým komplexem znalostí a metod sociální práce a využívá také získaných praktických dovedností.

Úkolem sociálního pracovníka je pohlížet na člověka „*jako na bytost, která existuje v prostředí a musí zvládat jeho nároky.*“ (Matoušek, 2003)

Sociální pracovník se zabývá a podporuje sociální fungování jedince. Pomáhá mu obnovit nebo znovuzískat dovednosti které klientovi umožní „*zvládat požadavky prostředí nebo naopak ovlivňovat ty nároky prostředí, které jsou nepřiměřené či jinak problematické.*“ Při své práci je povinen respektovat práva a potřeby uživatele služby, klienta, dale také poslání a hodnoty organizace, kde pracuje. Klienta bere jako aktivního při participaci na problému. Sociální pracovník se řídí dle práv a povinností definovaných právním systémem, zaměstnavatelem a profesními standardy. (Burianová, 2005)

A) Proč je pro sociální pracovnice a pracovníky důležité znát vznik a vývoj sociálních deviací/odchylek/jinakostí?

Sociální pracovníci jsou pomáhající pracovníci konající sociální práci, a tedy potřebují znát teoretický kontext problému, kterým se zabývají. Je to součástí odborné přípravy na budoucí praxi sociální práce. Důležitost poznatků o vzniku a vývoji sociálních deviací spatřuji nejen jako samozřejmou součást profesního vzdělání sociálního pracovníka ale také pro přímé praktikování znalostí při výkonu své práce s klientem, na jejichž základě by měli být schopni lépe porozumět problémům klienta a komplexně zhodnotit klientovu životní situaci. V definici se sociální práce vymezuje jako „*snaha řešit problémy lidí...*“. Sociální deviace je předmětem zájmu sociálního pracovníka, protože se spatřuje jako příčina klientových problémů.

Sociální deviace se zabývají sociálními jevy a sociálním chováním a jednáním narušujícím a ohrožujícím sociální fungování jednotlivců, skupin i celé společnosti. To je předmětem zájmu sociální práce.

Je důležité se nejen zaměřit na základní pojmy a souvislosti sociálních deviací, ale také na teorie sociálních deviací, na sociálně patologické jevy a poznat jejich důsledky. Díky znalostem sociálních deviací jsou sociální pracovníci schopni porozumět příčinám, a

efektivně zaměřit intervenci s klientem na zlepšení jeho životní situace. Navíc díky dobrým znalostem budou sociální pracovníci znát možnosti prevence sociálně patologických jevů.

To, že sociální pracovníci znají vznik a vývoj sociálních deviací znamená, že jsou schopni jednotlivé deviace od sebe odlišit a zjistit, čím byly způsobeny a jak klienta ovlivnily v jeho životě.

Znalost zdrojů a příčin, vzniku a rozvoje sociálně patologických jevů je nezbytná pro efektivní práci s klientem a při řešení jeho životní situace, úzce souvisí s celkovými možnostmi práce s nositeli patologických vzorců chování. Znalost osobnostních rysů a vlastností, které jsou pro tyto jedince typické pomůže jednak odbourat předsudky vůči těmto klientům a také celkově pomoci pro správnou intervenci mezi sociálním pracovníkem a klientem. (Fischer, 2014)

B) K čemu mohou být informace o vzniku a vývoji sociálních deviací/odchylek/jinakostí v sociální práci využity?

Informace o vzniku a vývoji sociálních deviací mohou být využity a mají velký význam „pro výběr metod a postupů prevence, pro působení na klienty a pro jejich ovlivňování (intervenci).“ (Fischer, 2014)

Pro sociální práci je klíčové, aby získané dovednosti teoretické dokázali v praxi správně využít při intervenci s klientem. Informace o sociálních deviacích tedy mohou využít pro lepší pochopení klientovi situace a nastavení správné spolupráce zaměřené na řešení jeho problémů, změně sociálního prostředí klienta. Při volbě přístupu práce by sociální pracovník měl vycházet ze svých poznatků o sociálních deviacích.

Díky poznání vzniku a vývoji sociálních deviací si také sociální pracovníci uvědomí, že problém se netýká pouze klienta ale také dalších sociálních subjektů z jeho okolí, z přítomnosti či z dřívějšíka. Proto intervenci zaměřují komplexně na vše, co klienta ovlivňuje.

Informace se dají využít také pro změnu sociální politiky státu, stát shora může ovlivnit sociální devianty a určovat možnou kontrolu nad nimi i dodržování základních lidských práv.

Poznáním teorii sociálních deviací může pomoci sociálním pracovníkům odhalit příčinu problémů klienta, zda se jedná o biologickou, sociální nebo psychologickou.

C) Jaké mohou být role sociálních pracovníků a pracovníků při práci se sociálními deviacemi/odchylkami/jinakostmi?

Sociální pracovníci se snaží pomoci klientovi zvládat obtížnou životní situaci a začlenit ho do společnosti. Sociální deviace mohou být příčinou klientova nezvládnutí a špatné socializace. Proto je úkolem sociálního pracovníka sociální deviace řešit, a to za pomoci různých metod sociální práce, podle vhodnosti k danému problému a druhu sociální deviace.

Sociální práce hraje důležitou roli v tom, že pomáhá společnosti přijímat své nevyhovující členy a tím, že pracuje s devianty, pomáhá překlenout propast mezi nimi a společností. (Heraud, Nursten, 1970)

Je nutné se zaměřit na vzájemná očekávání klienta a společnosti, a snažit se porozumět klientům a pomoci mu zvládat požadavky které na něj společnost klade. Rolí sociálního pracovníka je odhalovat problémy, tedy nacházet u klientů sociální deviace, umět je identifikovat a dle získaných znalostí intervenovat při práci s klientem, aby se zlepšila jeho životní situace.

Role sociálního pracovníka je taková, že nabízí klientovi svoji pomoc, ale očekává jeho participaci na změně jeho situace a vyřešení problému, protože bez toho by se ničeho nedosáhlo. Sociální pracovník se snaží klienta vést ke klientově stanovenému cíli a pomoci mu pracovat s jeho sociální deviací.

Závěr:

Díky tomu že jsem definovala co to je sociální práce a sociální pracovník, se mi mnohem snáze vysvětlovalo proč je pro sociální pracovníky důležité znát vznik a vývoj sociálních deviací. Dále jsem řešila k čemu mohou být tyto informace využity a na závěr jaké jsou role sociálních pracovníků při práci se sociálními deviacemi.

Zdroje:

HERAUD, B. J., NURSTEN, J.P., 1970. *Sociology and Social Work. Perspectives and Problems*. Elsevier Ltd: Pergamon Press

FISCHER, Slavomil a Jiří ŠKODA. *Sociální patologie: závažné sociálně patologické jevy, příčiny, prevence, možnosti řešení*. 2., rozšířené a aktualizované vydání. Praha: Grada Publishing, 2014. Psyché. ISBN 978-80-247-5046-0.

Etický kodex sociálního pracovníka ČR:

http://www.apsscr.cz/ckfinder/userfiles/files/Etick%C3%BD%20kodex_Profesn%C3%AD%20svaz_verII.pdf

Sociální práce: <http://www.socialniprace.cz/index.php?sekce=1&podsekce=17>

VYBÍRALOVÁ, Sociální pracovník. Zdroj:

<https://www.bezplatnopravniporadna.cz/ruzne/pravnicko-slovník/36868-socialni-pracovnik-co-je-to-definice-vysvetleni-informace.html>

BURIANOVÁ, Sociální práce, charita Opava, zdroj:

<https://www.charitaopava.cz/equal/metodika/cd/cz/text5a.htm>

NAVRÁTIL, Pavel. *Teorie a metody sociální práce*. Brno: Marek Zeman, 2001. ISBN 80-903070-0-0.

MATOUŠEK, Oldřich, Alois KŘIŠŤAN, Libor MUSIL a Martin SMUTEK. *Encyklopedie sociální práce*. Praha: Portál, 2013. ISBN 978-80-262-0366-7.

Celkové hodnocení: 75 / D

- Formální náležitosti (těsně přes rozsah, problematické vedení bibliografie, neadekvátnost citací, oceňuji pestrost zdrojů, přehlednost a dobrou strukturu) (16 bodů)
- Definice sociální práce (dále jen SP) a sociálních pracovníků (18 bodů)
- Zdůvodnění důležitosti znalostí o deviacích/odchylných/jinakostech pro SP (14 bodů)
- Popis možné aplikace znalostí do SP (15 bodů)
- Popis možných rolí sociálních pracovníků (12 bodů)